

Hikayelerin Kalitesi

2017-02-16 11:47:57

Sana bir beyin atkısı lazım, soğuktan üşümesin diye. Esen rasyonel rüzgarlar, bencil rüzgarlar beynini dondurup, bir külçe et yığımına çevirmesin diye. Dünyayı düşünmeye devam et diye. Her hayvan kendi durumunu iyileştirmeye çalışabilir, bunun için bir şura gerek yok. O halde insan olmanın farkı *başkalarını düşünmek* oluyor.

İnsan gülen hayvandır veya *insan konuşan hayvandır* yerine, *insan hikaye eden hayvandır* desek daha iyi. Hikaye çünkü, tüm *gerçek* dediğimizi de, hayatımızı da kuşatan, bizi yaşamaya veya ölüme sevkeden, bildiğimizi sandığımızın hepsi. Yazdıklarımız, konuştuklarımız, bildiklerimiz. *Hikaye* derken, küçümseme anlamında değil, bir defa zihne yerleşmiş, kelimeyle ifade edilebilen her şey bir tahkiyenin parçasıdır. Bu bazen matematikteki gibi çok soyut, bazen dedikodu gibi çok somut olabilir ama âni sadece kelimesiz idrak edebildiğimizi düşününce, çünkü kelimeye dökünce âni da değişiyor, hepsinin ortak yönü *hikaye* diyeceğiz.

Hikayelerin çeşitli kalitelerine bakılabilir. Mesela *duygusal kalite*, bizi ne kadar mutlu ettiği veya üzdüğü, ne kadar etkilediği. Kurguda bunun için özel teknikler kullanıyorlar. İkincisi ise *bilgi kalitesi*. Kurguda bu kalitenin *hiç olmadığı* varsayılır ama hiç bilgi vermeyen bir hikayeyi kimse yazamaz. Fennin ise yöntem itibarıyla daha kaliteli bilgi ürettiği varsayılır. Fen yerine sosyal bilimlerin ise bilgi kalitesi konularının karmaşıklığına getirdikleri kestirme çözümler yüzünden ister istemez düşer.

Ortaçağ'daki gibi bir *bilim hiyerarşisi* kurmak mı lazım? Tepede matematiğin, dipte şiirin olduğu? Hiyerarşi var ama birden fazla hiyerarşi, duygusal hiyerarşide şiir üstte, matematik altta duruyor çok zaman. Matematik teoremi okuyup heyecanlanan pek insan göremiyoruz. (Yine de duygusal hiyerarşi subjektif tabii, matematikçilerin bir teoremin isbatından bir roman kadar heyecan duyabileceklerini tahmin ediyorum. Ben de bazı programları okurken çok zevk alırım.)

İnsan duygularıyla çalışan bir makine. Hikayeleri *bilgi kalitesi* açısından pek değerlendirmiyor o sebeple, tek derdi kısa ömrünü anlamla dolduracak *duygusal kalitesi* yüksek hikayeler. Bir sonraki *karanlık çağ* da bundan neşet edecek.